

Vergaderjaar 1996–1997

24 140

Beleidsvoornemens op het gebied van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Nr. 34

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 26 november 1996

Hierbij stuur ik u, conform eerdere toezegging, een notitie over de stand van zaken met betrekking tot de voortgang van **het stimuleringsbeleid rond agrificatie**.

De over dit onderwerp relevante besluitvorming in het kader van het recent aan u aangeboden CO₂-reductieplan is in deze notitie verwerkt.

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
J. J. van Aartsen

AGRIFICATIE. STAND VAN ZAKEN EN VOORUITBLIK

1. Inleiding

Agrificatie, dat wil zeggen het gebruik van landbouw- of organische grondstoffen voor productie van nieuwe toepassingen in de non-food-sfeer, is een ontwikkeling die een duidelijke bijdrage kan leveren aan dynamiek en vernieuwing in de agrarische sector. Het neemt hiermee een belangrijke plaats in de richting die ik voor de agrosector wil stimuleren, namelijk het produceren van een op de markt gericht, divers en hoogwaardig productenpakket op basis van agrarische grondstoffen. Zoals ik al in de nota Dynamiek en Vernieuwing aangeef, is dit van groot belang voor behoud en versterking van de concurrentiepositie van de agrosector.

Het bijzondere van agrificatie is bovendien, dat het tevens tot nieuwe commerciële samenwerking kan leiden tussen de agrosector en andere industriële sectoren bv. de chemiesector, de energiesector en de verpakkingindustrie, hetgeen ook daar kan leiden tot nieuwe economische bedrijvigheid.

Steeds vaker blijkt dat we agrarische grondstoffen, vanwege hun bijzondere eigenschappen en inhoudstoffen, nog meer kunnen benutten, ook voor hoogwaardige producten buiten de sfeer van levensmiddelen. Hierbij komt tevens dat agrarische grondstoffen, al dan niet als vervanger van fossiele grondstoffen, wezenlijk kunnen bijdragen aan een duurzame ontwikkeling van de economie zoals het kabinet dit voorstaat. Een aantal agrificatietoepassingen scoren in dit kader op grond van b.v. biologische afbreekbaarheid of als alternatief voor het gebruik van fossiele grondstoffen waarmee een bijdrage aan een «CO₂ neutrale» situatie kan worden geleverd.

Zoals afgelopen jaren is gebleken, vergt agrificatie de nodige investeringen in kennis- en technologieontwikkeling. Hierin is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd door overheid en bedrijfsleven. Zoals voor vele nieuwe technologieën en productinnovaties kenmerken dergelijke ontwikkelings-trajecten zich niet zozeer door grote doorbraken maar eerder door geleidelijke stapsgewijze marktintroducties van producten op verschillende gebieden. Het succes is daarbij afhankelijk van technologieontwikkeling en vooral van de markt. Zoals voor alle producten van de agrosector sta ik nadrukkelijk een op de marktvraag gebaseerde ontwikkeling voor. Hierbij heeft het bedrijfsleven uiteraard de «lead». Het bedrijfsleven lijkt deze markt steeds meer te ontdekken, mede ook door het steeds grotere maatschappelijke besef, zowel nationaal als internationaal, van de noodzaak tot duurzame economische ontwikkeling waarbij niet alleen bewuster moet worden omgegaan met fossiele grondstoffen, maar de noodzaak tot het gebruik van hernieuwbare grondstoffen steeds duidelijker wordt.

Ook de groeiende consumentenvoorkeur in binnen- en buitenland voor natuurlijke en milieuvriendelijke producten speelt hierbij een rol.

De stap naar concrete marktintroductie blijkt voor agrificatietoepassingen soms een moeilijker traject te zijn dan voor de meer traditionele producten uit de agrosector. Vaak is er sprake van een nieuw product op een verdringingsmarkt.

Tevens dienen in veel gevallen nieuwe samenwerkingsvormen in de keten te worden aangegaan met name tussen agrosector en andere industriële sectoren.

Agrificatie wordt vaak in directe relatie gebracht met de Nederlandse akkerbouw.

De betekenis voor deze sector zal, in de marktgerichte benadering die ik voorsta, afhangen van het succes van producten in de markt en de aantrekkelijkheid van de Nederlandse akkerbouw als grondstofleverancier. Ook voor de akkerbouw ligt hier dus een belangrijke uitdaging om samen met relevante partijen in de keten de kansen op te pakken.

Actuele ontwikkelingen in beleid

In de Agrificatienotitie aan de Tweede Kamer van 21 december 1993 is het tot dan toe gevoerde beleid en overheidsstimulering voor de jaren 1994–1999 beschreven.

De uitgangspunten van dit stimuleringsbeleid betreffen o.m.:

- Overheidsstimulering van agrificatie moet gezien worden in het kader van beleidsdoelstellingen voor landbouw en agro-industrie, voor milieu en energie en voor technologie-ontwikkeling.
- Agrificatie dient zich marktconform te ontwikkelen, dat wil zeggen dat agrificatie als economische activiteit voor in de markt opererende ondernemingen perspectief moet bieden.
- Als het gaat om in Nederland geproduceerde grondstoffen lijken zich de beste kansen voor te doen voor toepassingen met een hoge toegevoegde waarde.
- De overheid kan een kennisbasis scheppen en perspectiefrijke innovatieve projecten stimuleren.

Deze uitgangspunten zijn nog steeds en zelfs versterkt van kracht, zeker als het gaat om de relatie met overheidsbeleid op gebied van de agrosector, van milieu en energie en van kennis en technologie. Het Kabinet wil daarom een extra stimulering aan innovatieve en perspectiefrijke agrificatietoepassingen geven.

Dit is in lijn met mijn beleid dat ik in de nota Dynamiek en Vernieuwing heb verwoord, waarbij ik innovatieve initiatieven die bijdragen aan de concurrentiepositie van de Nederlandse agrosector en bijdragen aan duurzame economische ontwikkeling wil stimuleren. Perspectiefrijke agrificatietoepassingen hebben een plaats in beide doelstellingen. Ontwikkelingen die in dit kader actueel zijn, liggen enerzijds aan de kant van het bedrijfsleven waarbij steeds meer perspectiefrijke initiatieven worden genomen op het gebied van agrificatie. Dit o.a. door een groeiend besef dat agrarische grondstoffen zowel een bijdrage kunnen leveren aan het streven naar alternatieven voor fossiele grondstoffen alsook mogelijkheden bieden voor uitbreiding van het productenpakket met met name milieuvriendelijke producten.

Ik denk hierbij aan bijvoorbeeld biopolymeren (bioplastics), plantaardige vezels en milieuvriendelijke toevoegingen aan transportbrandstoffen.

Daarnaast zijn er nieuwe ontwikkelingen in het overheidsbeleid. Deze betreffen nieuwe stimuleringsinstrumenten van zowel mijn departement als dat van Economische Zaken. Hiermee kan aan perspectiefrijke agrificatietoepassingen een extra impuls worden gegeven.

Ook in het kabinetsbeleid op het gebied van duurzame energie en milieu krijgt het gebruik van duurzame grondstoffen en productie van milieuvriendelijke producten meer aandacht.

Zo is in de Energienota van de Minister van Economische Zaken een prominentere plaats gegeven aan het gebruik van biomassa als duurzame energiebron.

Ook in het kader van het CO₂ reductieplan is onderkend dat agrificatie (inclusief biomassa en biotransportbrandstoffen in de energiesector) een substantiële bijdrage kan leveren aan het reduceren van de CO₂ emissie en tevens van belang kan zijn voor de versterking van de economie. Het kabinet wil duidelijk de kansen op dit terrein benutten. Dit beleid sluit

goed aan bij belangrijke initiatieven van het bedrijfsleven op deze gebieden zoals ik hierboven al noemde.

Voor de komende periode zal het thema duurzame grondstoffen en agrificatie ook expliciet aan de orde komen bij de voorbereiding van de nota Milieu en Economie waarbij o.m. gezocht wordt naar mogelijkheden in overheidsbeleid die de synergie tussen milieu en economie versterken.

In het navolgende ga ik in op de stand van zaken en nieuwe ontwikkelingen op de aangegeven deelterreinen waarbij het algemeen streven naar een positief stimuleringsbeleid voor kansrijke ontwikkelingen rode draad is.

2. Korte stand van zaken

Sinds de bespreking van de Agrificatienotitie 1993 met de Tweede Kamer hebben zich de volgende ontwikkelingen voorgedaan:

Onderzoek

Onderzoekinzet bij kennisinstellingen

In de periode '89-'95 is door financiering van diverse grote onderzoeksprogramma's met name bij DLO-instituten veel kennis ontwikkeld op het gebied van non-food toepassingen van plantaardige oliën, vezels (hennep, vlas), inhoudsstoffen (o.a. karwij), zetmeel (bv. bioplastics) en eiwitten. Momenteel wordt een aantal DLO-onderzoeksprogramma's uitgevoerd op gebied van economische, plantenveredelings-, technologische en verwerkingsaspecten van agrificatie.

Als gevolg hiervan krijgt bijvoorbeeld ATO-DLO veel onderzoeksopdrachten van zowel agro- als niet-agrobedrijven. Bij ATO-DLO zijn momenteel ca. 180 medewerkers werkzaam op dit gebied.

Samenvattend kan gesteld worden dat er in Nederland bij de onderzoeksinstellingen een goede kennisbasis is opgebouwd met betrekking tot agrificatie en dat Nederland internationaal hoog scoort als het om kennis van «hoogwaardige agrificatietoepassingen» gaat.

Onderzoekstimulering bij bedrijven

De Stimuleringsregeling Milieuvriendelijke Agrificatie heeft in de periode 1990-1995 toepassingsgericht agrificatie-onderzoek bij het bedrijfsleven daadwerkelijk gestimuleerd. In deze periode is hieraan een budget van f 25 mln besteed. Het doel hiervan was om een extra impuls aan dit type onderzoek bij het bedrijfsleven te geven en de verdere productontwikkeling te stimuleren.

Ook door middel van stimuleringsregelingen van andere departementen is agrificatie-onderzoek bij het bedrijfsleven ondersteund. Het gaat hierbij om de regelingen PBTS (Programmatie Bedrijfsgerichte Technologie Stimulering) en BTOC (zg. collectiviteitenregeling) van het Ministerie van Economische Zaken.

Daarnaast gaat van de WBSO (Wet Bevordering Speur- en Ontwikkingswerk) een generieke onderzoeksstimulering uit, die ook agrificatie-onderzoek ten goede komt.

Deze stimulering van onderzoek en ontwikkeling bij het bedrijfsleven heeft eraan bijgedragen dat bij individuele bedrijven uit diverse industriële sectoren de kennis is gegenereerd om tot daadwerkelijke nieuwe producten op basis van agrarische grondstoffen te komen. Deze toepassingen liggen zowel op het terrein van vezels, zetmeel, oliën en inhoudsstoffen als op het terrein van biobrandstoffen.

Ketensamenwerking

Tenslotte merk ik op, dat ook in het kader van de activiteiten van de Stichting Agroketenkennis (AKK), die als één van de ICES-projecten tot doel heeft kennis over agro-industriële ketens bij bedrijfsleven en kennisinstellingen te bevorderen, een ketenproject met betrekking tot agrificatie loopt.

Commerciële projecten/activiteiten

Op grond van de EU-Verordening 866 bestaat de mogelijkheid om met nationale en EU-middelen innovatieve en strategische investeringen in afzet en verwerking van agrarische producten te ondersteunen. Sinds 1994 staat deze EU-regeling open voor ondersteuning van investeringen bij de verwerking tot non-food producten. Tot 1995 werd hierop slechts beperkt een beroep gedaan. Er blijken nu steeds meer commerciële investeringsprojecten in voorbereiding te zijn/komen (o.a. op het gebied van agrovezels, zetmeel en plantaardige oliën). Dit heeft inmiddels geleid tot concrete ondersteuningsverzoeken in 1995 en 1996.

In de fiscale sfeer kunnen door middel van de regeling Groenprojecten van het Ministerie van Financiën (fiscale voordelen voor milieuvriendelijke, «groene», investeringen) «milieuvriendelijke agrificatieprojecten» een fiscaal voordelige behandeling krijgen.

Milieu

Agrificatieproducten kunnen bijdragen aan het milieubeleid. Echter deze producten zijn niet per definitie milieuvriendelijk(er). Om dit te kunnen objectiveren is in opdracht van LNV en VROM onlangs de LCA-methodiek (levenscyclusanalyse) operationeel gemaakt voor landbouwproducten. De (mate van) milieuvriendelijkheid kan hiermee worden bepaald voor de hele levenscyclus van een product, van grondstof tot en met afval. Deze methodiek is ook goed toepasbaar voor agrificatieproducten en kan bij toepassing hierop een objectief beeld geven van de «relatieve», milieuvriendelijkheid van agrificatieproducten.

Het Ministerie van VROM heeft in 1995 een verkorte LCA laten uitvoeren voor milieuvriendelijke smeermiddelen. De resultaten zijn positief.

Energie

Met betrekking tot agrificatie en energie zijn twee typen eindproducten in beeld:

Elektriciteit en/of warmte gewonnen uit biomassa enerzijds en transportbrandstoffen gewonnen uit plantaardige oliën en/of -alcohol anderzijds.

Het beleid inzake biotransportbrandstoffen is destijds verwoord in de kabinetsreactie op het desbetreffende SER-advies uit 1993. Op basis van dat advies en de daaraan ten grondslag liggende onderzoeksresultaten van o.a. NOVEM, concludeerde het kabinet toen dat er in de Nederlandse situatie geen reële perspectieven zijn voor een grootschalige productie en toepassing van deze brandstoffen.

De (potentiële) voordelen, gecombineerd met de kosten, leken vooralsnog te gering voor een daadwerkelijke concurrentie met fossiele brandstoffen. Wel werd het mogelijk geacht dat deze brandstoffen op termijn voor specifieke of lokale toepassingen (milieu-)voordelen zouden kunnen hebben.

Daarom heeft de overheid ruimte gecreëerd voor het verlenen van accijnsvrijstelling aan proefprojecten, die het inzicht in de technische en

milieuaspecten vergroten. In dat verband verleende het Ministerie van Financiën tot nu toe accijnsvrijstelling aan een zestal proefprojecten.

Ten aanzien van biomassa als bron van warmte en elektriciteit richten de inspanningen zich tot nu toe vooral op het in beeld krijgen van diverse haalbaarheidsaspecten (zie ook par. 3).

Afstemming en coördinatie

Het gebruik van agrarische grondstoffen voor non-food toepassingen kan bijdragen aan diverse beleidsdoelstellingen, met name op het gebied van de agrosector, technologiestimulering, het milieu- en energiebeleid. Niet alleen ik, maar ook mijn collega's van EZ, VROM, V&W en Financiën hebben daarom met agrificatie-ontwikkelingen te maken.

Ter versterking van de onderlinge afstemming en coördinatie is in 1994 de Interdepartementale Stuurgroep Agrificatie opgericht. Deze Stuurgroep is sindsdien achtmaal bijeengekomen. Voor de input vanuit het bedrijfsleven heeft de Stuurgroep tevens contacten met de Taakgroep Agrificatie. De Taakgroep, die door het Landbouwschap was ingesteld om als platform vanuit de (agro)industrie te adviseren inzake perspectiefrijke ontwikkelingen en de raakvlakken met het overheidsbeleid, beraadt zich momenteel op een nieuwe vorm en inbedding.

Voor de input vanuit het bedrijfsleven is er een directe relatie met de Taakgroep Agrificatie. Deze Taakgroep, die door het Landbouwschap was ingesteld, beraadt zich momenteel op een nieuwe vorm en inbedding. Ik zie de Taakgroep als een belangrijk platform van de (agro)industrie, dat mij en mijn collega's kan adviseren inzake de meest perspectiefrijke ontwikkelingen en de raakvlakken met overheidsbeleid.

3. Nieuwe ontwikkelingen in beleid en instrumentarium

Agrificatie algemeen

Stimulering innovatie agrosector In de nota

Dynamiek en Vernieuwing heb ik aangegeven één gemeenschappelijk kader te zullen ontwikkelen voor vernieuwende projecten op het gebied van kennis, markt, concurrentiekracht en landelijk gebied. Bestaande stimuleringsinstrumenten worden hiermee zoveel mogelijk gebundeld en gericht op innovatie en vernieuwing (over de voortgang hiervan heb ik u geïnformeerd bij brief van 24 juni jl.).

Agrificatie beschouw ik in dit kader nadrukkelijk als een mogelijke bron van innovatie ter vergroting van concurrentiekracht en duurzaamheid. Het beschikbare budget voor pilot-projecten op het gebied van agrificatie is ingebracht in dit stimuleringskader. Ook de EU-Verordening 866, waarmee investeringsprojecten in afzet en verwerking ondersteund worden, gaat deel uitmaken van dit Stimuleringskader.

Dit nieuwe stimuleringsinstrumentarium staat open voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten en voor innovatieve investeringsprojecten op het gebied van nonfood toepassingen uit agrarische grondstoffen. Ik verwacht dat hieruit een extra stimuleringsimpuls voor agrificatie voortkomt.

Technologiestimulering

Daarnaast kunnen (milieuvriendelijke) agrificatieprojecten een beroep doen op nieuwe stimuleringsinstrumenten van het technologiebeleid van het Ministerie van Economische Zaken. Het gaat hier met name om de Clusterregeling en het programma Economie, Ecologie en Technologie (EET).

CO₂-reductie

Zeer recent is besloten dat agrificatieprojecten die een (belangrijke) bijdrage kunnen leveren aan de gewenste vermindering van de CO₂-emissie en de versterking van de economische structuur, kunnen worden ingediend voor ondersteuning uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES). Selectie van de projecten en de uitwerking hiervan zal plaatsvinden in het kader van het CO₂-reductieplan, zoals dat is gepresenteerd in de brief van het Kabinet aan de Voorzitter van de Tweede Kamer d.d. 17 september jl.

Agrificatie en energie

Vaste biomassa: elektriciteit en warmte

In december 1995 is de derde Energienota verschenen, waarin de Minister van Economische Zaken aankondigt te willen toewerken naar een elektriciteitsproductie die in het jaar 2010 voor 10% is geënt op duurzame bronnen, waaronder ook vaste biomassa. Vaste biomassa heeft aldus een plaats gekregen in het energiebeleid van de overheid. Het Plan van Aanpak voor Energiewinning uit Biomassa heeft wat betreft vaste biomassa vooral tot doel :

- nader onderzoek naar mogelijkheden en haalbaarheid van biomassa bij elektriciteitsproductie,
- het creëren van duidelijkheid over de toepasbaarheid van afval-regelgeving voor specifieke biomassastromen en
- het bevorderen van demonstratieprojecten.

Binnen enkele jaren moet dit leiden tot meer inzicht in wat voor Nederland reëel haalbaar is ten aanzien van deze zgn. elektriciteitsroute. In het kader van het CO₂-reductieplan wordt – complementair hieraan – de mogelijkheid geboden voor ondersteuning van concrete investeringsprojecten in het traject van elektriciteitsproductie tot en met eventuele oogstmechanisatie bij energiegewassen. Bij biomassa gaat het om de inzet van onder meer stromen afvalhout, dunningshout uit bos, plantsoen-afval, opgewerkt (agrarisch) afval en mogelijk speciale teelten (miscanthus, hout). In dat verband zij nog opgemerkt dat in de CO₂-brief van 15 september 1995 aan de Tweede Kamer reeds is toegezegd een jaarlijks budget ad f 14 mln te reserveren voor projecten m.b.t. het gebruik van dunningshout uit bos. De nieuwe maatregelen zijn daaraan complementair.

Vloeibare biomassa: bio-ethanol. biodiesel. ETBE

Een recente aanvraag voor accijnsvrijstelling op een groot proefproject voor de productie van een hoogwaardige component voor toepassing in benzine (ETBE), vervaardigd op basis van bio-ethanol (als vervanger van het op basis van fossiele grondstoffen vervaardigde MTBE) gaf aanleiding tot een herziening van uitgangspunten met betrekking tot het eerder (onder 2) genoemde kabinetstandpunt. Deze aanvraag heeft geleid tot een nader onderzoek door NOVEM naar de door de aanvragers gehanteerde uitgangspunten met betrekking tot het te behalen energierendement, de hoeveelheid te vermijden CO₂-emissie en de mogelijke kostprijs. Die uitgangspunten werden in grote lijnen door NOVEM bevestigd. Op basis van aanvullend onderzoek verwacht de aanvrager voor ETBE op basis van bio-ethanol in de toekomst marktperspectief; daarbij is uitgegaan van een positieve technologie-ontwikkeling en (licht) stijgende energieprijzen.

Tegen de achtergrond van de kansen die dit project (op termijn) biedt aan met name de CO₂-reductie in de sector verkeer en vervoer, de mogelijkheden voor belangrijke technologische vernieuwing bij de

Nederlandse alcoholindustrie, alsmede de initiatieven die elders binnen de EU (vooral in Frankrijk) met betrekking tot het gebruik van biotransportbrandstoffen reeds zijn genomen (zie hieronder), is zeer recent besloten dat dit project kan worden ingediend in het kader van de uitwerking van het CO₂-reductieplan. Om een afzetmarkt voor projecten met betrekking tot schone (motor)brandstoffen te creëren zal tevens worden bezien in hoeverre dergelijke projecten fiscaal ondersteund kunnen worden.

EU

De Europese Commissie heeft in 1993, onder druk van met name Frankrijk, voorstellen gedaan om biotransportbrandstoffen bijna volledig vrij te stellen van accijns (Scrivener) en een CO₂/energieheffing in te voeren.

Beide voorstellen zijn nog steeds in discussie. Tussen de Lid-Staten is sterke verdeeldheid hierover. Een aantal (Europese) landen voert een beleid ter stimulering van biotransport-brandstoffen (Frankrijk, Italië, Duitsland, Oostenrijk).

Dit geschiedt door middel van accijnsvrijstellingen, extra ha-steun en subsidies voor investeringen en onderzoek. Frankrijk – waar het niveau van de accijnsvrijstelling (momenteel 100% bij biodiesel en 80% bij bio-ethanol) overigens wel neerwaarts zal worden aangepast – kondigde onlangs aan dat vanaf het jaar 2000 bijmenging van biobrandstof aan autobrandstof verplicht zal worden. Mede tegen deze achtergrond acht ik een belangrijke overweging dat Nederland op het gebied van (vernieuwings-) technologie geen kansen mist.

4. Conclusies

Op basis van het bovenstaande concludeer ik dat na de aanloopfase van stimulering via voornamelijk het onderzoek, nu de eerste stappen zijn en worden gezet voor de concrete introductie van agrificatieproducten in de praktijk. In tegenstelling tot de eerdere signalering in de vorige Agrificatienotitie betreft dit niet alleen kleinschalige toepassingen met een relatief hoge toegevoegde waarde, maar ook grootschaliger toepassingen, met name op het terrein van de zgn. biofuels. Mede tegen de achtergrond van beleidsintensivering zoals genoemd in het CO₂-reductieplan, juich ik het toe dat via dergelijke agrificatieprojecten vanuit de agrarische kolom een bijdrage kan worden geleverd aan de duurzame economische ontwikkeling.

Samenvattend zal het thema agrificatie langs de onderstaande beleidslijnen verder worden uitgewerkt en door de overheid worden gestimuleerd:

1. Het marktgerichte stimulerings- en faciliteringsbeleid, zoals dat de laatste jaren is gevoerd, zal ik versterkt voortzetten. Het belang van deze stimulering voor agrificatie is drieledig:
 - agrificatie kan een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van nieuwe producten uit en afzetmogelijkheden van agrarische grondstoffen;
 - agrificatie kan bijdragen aan productie en gebruik van herwinbare grondstoffen en milieuvriendelijke producten;
 - agrificatie kan bijdragen aan technologische vernieuwing en nieuwe economische bedrijvigheid bij de industrie, in en buiten de agrosector.

2. LNV zal innovatieve en kansrijke agrificatieprojecten nadrukkelijk ondersteunen. Belangrijk instrumentarium hiervoor is het nieuwe LNV-stimuleringskader. Daarnaast kunnen agrificatieprojecten gebruik maken van het technologie-stimuleringsinstrumentarium. Tenslotte zal

agrificatie een extra stimulans kunnen krijgen in het kader van de uitwerking van het CO₂-reductieplan.

3. Voor biotransportbrandstoffen lijken de perspectieven – zeker wat betreft de bio-ethanol-ETBE-route – op termijn gunstiger dan aanvankelijk was voorzien.

Naast de eerder aangegeven bereidheid tot een ruimhartige toepassing van de accijnsvrijstelling voor proefprojecten zullen ook de daarvoor noodzakelijke investeringen kunnen worden ingediend in het kader van het CO₂-reductieplan.

In relatie hiermee zal Nederland in EU-kader blijven streven naar harmonisatie van accijnsregimes, zodat concurrentienadelen door verschillen in nationale steunmaatregelen zoveel mogelijk zullen worden verminderd/voorkomen.

4. Het gebruik van vaste biomassa voor elektriciteitsopwekking is een expliciet onderdeel van het energiebeleid. Hiertoe is in het kader van de derde Energienota en het CO₂/klimaatbeleid besloten.

Als eerste stap zullen de uitvoering van de Plannen van Aanpak voor «Energie uit biomassa» respectievelijk «Dunningshout uit bos» meer inzicht moeten geven in de (economische) haalbaarheid. Aan concrete investeringsprojecten met betrekking tot elektriciteitsproductie op basis van diverse stromen biomassa - waaronder mogelijk energiegewassen - kan een extra impuls worden gegeven in het kader van het CO₂-reductieplan.

5. Het onderwerp agrificatie en duurzame grondstoffen zal expliciet aandacht krijgen in de nota Milieu en Economie.